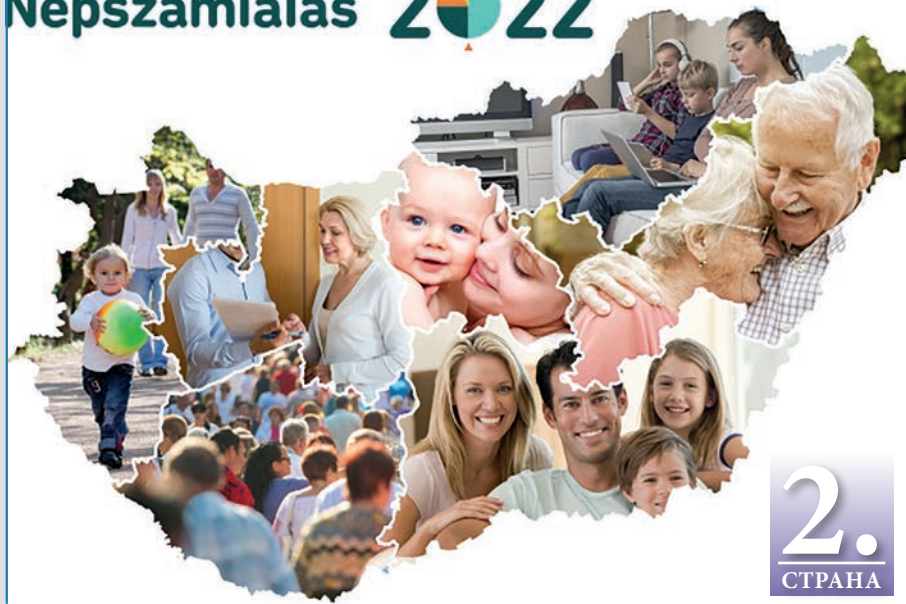

Почиње попис – изјасни се као Србин!

Népszámlálás 2022

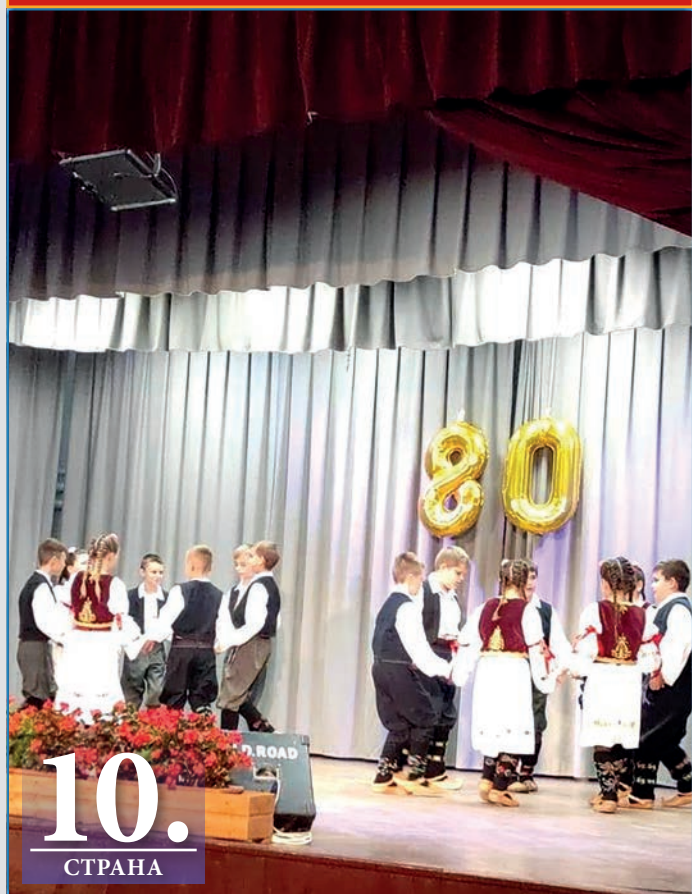

2.
СТРАНА

4.
СТРАНА

Батања: рођендан Дома културе

10.
СТРАНА

Сусрет култура у Мохачу

11.
СТРАНА

Дан села у Ловри у знаку најмлађих

ПОЛИТИКА

Почиње попис становништва у Мађарској

Од изјашњавања ће зависити наш колективни положај

У седишту Самоуправе Срба у Мађарској одржан је информативни скуп о предстојећем попису становништва у Мађарској, који се одржава сваких десет година, а који је прошле године одложен због пандемије вируса корона. Попис ће почети 1. октобра и трајаће до краја новембра ове године.

З а српску заједницу је ово веома важан догађај, јер ће од броја грађана Мађарске који се буду изјаснили као Срби, у одређеној мери зависити и њихов колективни положај. Како је наглашено на седници, има насеља где би било пожељно да барем буде задржан исти број грађана који се изјашњавају као припадници српске народности, као на прошлом попису.

Потпредседници Самоуправе Срба у Мађарској (ССМ) Игор Рус и Петар Богдан су са Пером Ластихем, директором Српског института, већ имали неколико састанака у вези са припремама за попис. Како сазнајемо, Пера Ластих је делегиран да буде у контакту са Националним заводом

за статистику, у вези са пописом у 2022. години.

„Попис је за мањине веома важан, јер се поред матерњег језика пописује и национална пропадност. Нека мањинска права у Мађарској су везана за бројчану присутност припадника мањина у појединим насељима, а на државном нивоу бројчано стање одређује важност и политичке могућности и перспективу једне заједнице”, рекао је Ластих.

На прошлим изборима је било пописано 10.013 особа, које су на неки начин биле везане за српску заједницу – националност, матерњи језик, језик који се користи у породици и у друштву. Према речима Ластиха, циљ који треба себи да поставимо је да број

Срба не би смео да падне испод 10.000. Мањински избори се аутоматски расписују у насељима, ако се у њима најмање 25 особа изјаснило да су пропадници одређене мањине.

„У српској заједници постоје многа насеља која су на ивици овог броја (Чанад, Пантелија, Рацаљмаш, Ерд, Будаерш, Мађарбоја, Липова, Виљан, Шиклош, итд.), као и неки квартави у Будимпешти, где постоји могућност да број буде мањи од 25. Значи, циљ нам је да се у овим насељима постигне овај број пописаних”, објаснио је Пера Ластих и нагласио да наша будућност зависи од тога колико се људи изјасни на попису да припада српској мањини.

Ове године ће се по први пут користити електронски упитници, што значи да од 1-16. октобра грађани могу да се попишу преко интернета. За мањине је ово најидеалније, јер тако могу да се избегну могући проблеми, а такође могу да добију и техничку помоћ. У сваком насељу би требало да постоји повереник, односно да се направи мрежа комуникативних људи, који умујеу да користе рачунар. Такође би, истиче Ластих, због комуникације и анимирања, било важно имати пописиваче српске народности у местима у којима живи већи број Срба (Ловра, Бата, Чип, Тукуља, Мохач, Сантово, Деска, Чанад, Сириг, Сентиван, Батања, Калаз, Помаз, Чобанац).

Свако домаћинство, до краја септембра, треба да добије писмо од Ста-

тистичког завода, са кодом, који служи за пријаву (овај код се и накнадно може добити преко портала „Ügfélcapu”). Онама који се не буди пописали преко интернета, пописивачи ће доћи на врата од 17-20. новембра. Ако неко и ово пропусти, постоји могућност да се оде код бележника (21-28. новембра). Интересантно је да могу да се попишу и они грађани који немају мађарско држављанство, али имају боравак у Мађарској дужи од три месеца (студенти, ученици, професори). Таквих људи, каже наш саговорник, има много, посебно оних који су на привременом раду, у већима градовима.

Попису подлежу сви мађарски држављани који су стално настањени у Мађарској, као и они који су на привременом раду у иностранству. Четири питања која су за Србе интересантна јесу: вероисповест (szerb ortodoksz), националност (могу да се означе две народности, без обзира на држављанство), матерњи језик (могу да се означе два језика) и језик којим се испитаник користи у породици и у кругу пријатеља (могу два језика).

Како сазнајемо, постојаће и упитници преведени на српски језик.

Игор Рус је нагласио да у попис становништва треба увести медије, друштвене мреже и лична познанства. Коначни резултати пописа становништва биће објављени најкасније за годину дана.

К. П.

Недело албанских вандала

Оскрнављен споменик српским војницима у Тирани

Непознати вандала оскрнављени су споменик на гробљу у Тирани, који је подигнут у част погинулим српским војницима у балканским и Првом светском рату.

З а сада непознати починиоци, уринирали су и чекићем оштетили надгробни споменик где су урежана имена 63 идентификована борца, а снимак недела су окачили на друштвене мреже, јавља портал Косово онлајн.

На друштвеним мрежама појавио се

снимак на којем се види како вандала ударају српски споменик на путу Драч-Тирани у Албанији. Оштећења споменика после напада вандала су видљива, јавља репортер РТС-а са лица места. Може се видети да је одломљен и део крста.

РТС незванично сазнаје да је команда урушеног споменика неко покупио, а претпоставља се да су то учи-

нили српски туристи који су обилазили споменик. На споменику испод стоји натпис „и још 322 српска ратника који су погинули у рату 1916. године сахрањени су овде на Светог Илију 1938. године”.

Војници који су сахрањени ту припадају Другом пешадијском батаљону Моравске бригаде и потичу из српских градова Шумадије. ■

Кашастрофални резултати пописа становништва

РЕГИОН

Срба у Хрватској 63.000 мање него пре десет година

„Опасно је правити се да Срба нема и радити све да их нема, на тај начин да се њихова права не признају и да се њихова присутност игнорише, као и да се политичка каријера гради на антисрпству”, каже председник Српског народног већа у Хрватској Милорад Пуповац. Поводом губљења права на ћирилицу, вуковарски Срби напомињу да им је сада и званично одузето оно што у пракси нису ни имали.

Милорад Пуповац, председник Српског народног вијећа у Хрватској

После објаве коначних резултата пописа у Хрватској који су показали велики пад броја Срба, из Српског народног вијећа поручују да ће наредних дана анализирати податке и разговарати о томе које мере треба да се предузму. Познаваоци кажу да је смањење броја

премашило очекивања и да највише брине што ће у бројним општинама и градовима изгубити право на високе политичке функције.

Много тога пописаног у Хрватској је мање него пре 10 година – укупног становништва, верника, мушкараца. Срба, између два пребројавања, готово 63.000 мање.

„Прва и највећа брига јесте што је пад огроман. То је највећи пад у броју Срба након егзодуса из градова 1991-1992, након егзодуса током операција 'Бљесак' и 'Олуја'. То је оно што нас највише брине”, истиче Милорад Пуповац, председник Српског народног већа.

Историчар Милан Гулић наводи да гледајући у контексту да се укупан број становништва такође смањило за око 400.000 онда ни овај радикалан пад броја Срба не треба да чуди.

„Не само да је то алармантно, него ће се овакав број Срба одразити и на њихова права. У појединим жупанијама они губе место заменика жупана, у појединим градовима место заменика градоначелника, у појединим општинама место заменика начелника општине”, напомиње Гулић.

У Вуковару губе право на равноправну употребу ћирилице, суштински никада остварено, јер више не чине трећину становништва тог града. Податак је, рекло би се по првој реакцији, обрадовао градоначелника Вуковара Ивана Пенаву. Он тврди да је претходни попис био нетачан, те да је после овог обезбеђено 10 година стабилности у граду.

СНВ на то оштро реагује. Милорад Пуповац је, поводом изјаве вуковарског градоначелника, рекао да за Пенаву Срба нема ни данас и да се он све време и понаша као да их нема и да их не треба бити. Пуповац је указао да је сасвим сигурно опасно правити се да Срба нема и радити све да их нема, на тај начин да се њихова права не признају и да се њихова присутност игнорише, као и да се политичка каријера гради на антисрпству.

„У Вуковару, као и у целој Хрватској то је веома опасно за међународне односе. Било је најважније да се тврди да претходни пописи нису били истинити и исправни, а при том не разумеју да бацају сумњу на саме себе када кажу да су се они потрудили да сада попис буде исправан, а то кажу у околностима и након околности у којима су хтели да учине све да Срба у Вуковару буде што је могуће мање и да, као што су неки знали да говоре, су спремни за још једну 'Олују', додаје Пуповац.

А шта је довело до података који су, ипак, изненадили многе – историчар Милан Гулић нема дилему.

„Прво – то је продужено етничко чишћење које траје још од 1990-их година, које и даље има своје последице и итекако утиче на укупан број Срба у Хрватској. Затим је ту, наравно, чисто економска миграција, али највећи број те српске популације, посебно у повратничким крајевима Славоније, Баније, Далмације, Лике је старачка популација, тако да нажалост, можемо да кажемо да чиста биологија оставља своје последице на укупан број становника”, сматра Гулић и предлаже да се српске средине економски оснажују, али и подстакне очување културе и идентитета. Тиме би се можда и променио податак према којем тек трећина преосталих Срба – за матерњи језик сматра српски.

Срби у Вуковару кажу како су резултати овог пописа огледало економског заостајања града, притиска на њих и низа неправилности у спровођењу пописа – попут постављања питања која нису у пописном обрасцу, као – где сте били 1991. и слично.

„Сугерисало се да, ако су се већ изјаснили као православци, не морају се изјаснити као Срби и слично”, подсећа председник вуковарске организације Самосталне демократске српске странке (СДСС) Срђан Колар. Д. А.

СРБИ У ВУКОВАРУ ИЗГУБИЛИ ПРАВО НА ЋИРИЛИЦУ

Коментаришући то што је према новом попису становништва удео Срба у Вуковару пао испод једне трећине, чиме је та национална мањина изгубила право на употребу ћирилице, Милорад Пуповац наводи да је тај постотак за остваривање права на службену употребу језика и писма веома висок, знатно виши него у, како каже, низу земаља ЕУ.

Постоје, додао је, средине у којима се афирмативно води мањинска политика попут Истарске жупаније где се таква права припадницима националних мањина признају и независно од тога да ли је постотак изнад или испод 33 одсто у уделу становништва.

„Немам илузију да је то могуће постићи и у овом случају”, рекао је Пуповац за ситуацију у Вуковару.

Он је става да се у Вуковару систематски радило на томе да се број Срба смањи, да се смањује и да међуетнички односи стагнирају кршећи Устав и законе и подупирући се одлукама Владе.

„Али, то је наша ситуација која није на понос и част”, рекао је Пуповац.

На констатацију да је и сам члан владајуће већине и питање да ли мисли нешто предузети по овом питању и има ли у плану разговор с премијером Андрејем Пленковићем на ову тему, Пуповац је рекао како је био део владајуће већине и у време председника Зорана Милановића, те да није било никакве користи од тога по овом питању. Додао је и како у Хрватској постоје подручја која имају паралелну власт и која на дискриминацији Срба раде отпор према државној политици.

У пракси се за Србе у Вуковару неће много тога променити, јер је мало тога је било реализовано. Последњих 10 година Срби у Вуковару имали су право на равноправну употребу српског језика и ћириличног писма, али то никада није уведено у праксу, и то је нешто што овај попис, који сада показује да их има 29,73 посто, неће битно променити. Јер, оно што нису ни имали, сада нам је то и званично одузето, каже Срђан Колар, председник вуковарске организације Самосталне демократске српске странке (СДСС).

Срђан Колар, председник вуковарске организације СДСС-а

ТРАДИЦИЈА

Народносни вашар у Мохачу

„Сусрет укуса, мириса и култура“

Иницијатива за заједничко представљање националних заједница у Мохачу, барањском граду на обали Дунава у Мађарској, потекла је пре више од десет година, када су представници самоуправа Срба и Хрвата изразили жељу да се одржи манифестација „Дан народности“. Међутим, услови за реализацију ове замисли стекли су се тек сада, па је у Мохачу коначно одржан први Народносни вашар.

Манифестација мохачких националних заједница одржана је 17. септембра на главном тргу, у организацији градске Самоуправе и месних народносних самоуправа Хрвата, Рома, Немаца и Срба, након вишенедељних организационих припрема. Нажалост, време није било наклоњено организаторима и целог дана је падала киша. Упркос невремену, много људи се окупило на Сечењијевом тргу и у постављеним шатрама тражило заклон, у нади да ће моћи да погледају програм, који су на прекривеној позорници изводили представници националних и етничких мањина, које живе у Мохачу.

Пре свега тога, у Заветној римокатоличкој цркви служена је миса у склопу које су и представници народности прочитали поједине молитве. Међу њима је била и молитва: „Боже

наш који увек услишиш децу нашу, која живе међу искушењима, благодаримо Ти за Твоју доброту и милостиво Те молимо да без свакога зла са радошћу служимо Теби Богу нашем. Услиши нас Господе!“ Молитву је на српском језику прочитао Марко Степанов.

Након богослужења, уследиле су разне радионице и изложбе, као и представљање традиције националних и етничких мањина и приказ народних ношњи. У име српске заједнице, о народној ношњи панонске зоне, тачније војвођанске области, коју краше и српске ношње из Баната, говорио је Кристифор Брџан, председник КУД-а „Банат“. Он је на позив мохачке Српске самоуправе допутовао у барањски град како би својим учешћем увећао „Дан народности – Народносни вашар“ у Мохачу и подржао рад српског представничког тела.

Након свечаног отварања манифестације и поздравних речи градоначелника Габора Павковича, наступила су фолклорна друштва, с међу њима и „Банат“ из Деске. У исто време, на штандовима народности припремали су се гастрономски специјалитети.

Под српском шатром, под руководством Радована Степанова, члана ССМ, припремали су се ражњићи и кисела чорба, а ред оних који су хтели да све то пробају био је дугачак.

Међу учесницима фолклорног програма били су и чланови подмлатка КУД-а „Банат“ предвођени уметничким руководиоцем Перицом Дунајем, који су извели две кореографије. Музичким блоком представио се и Оркестар „Банат“, предвођен Стојаном Брџаном, који је фолклорашима обезбедио музичку пратњу.

На крају целодневне манифестације, којој су присуствовали и Љубомир Алексов, портпарол српске заједнице у Парламенту Мађарске и Петар Крунић, члан Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској, уз учешће оркестара „Гласови“ и „Секстет“, као и Тамбурашког трија „Том-ас“, уприличени су улични балови.

Зорица Степанов, потпредседница Српске самоуправе Мохача, за СНН је рекла:

„Иако је киша падала цео дан, шатрам, ипак, да је приредба успела. Дуго смо чекали на 'Дан народности – Народносни вашар' и мада смо стрепили како ће успети манифеста-

ција, мислим да су наши напори уродили плодом. Лепо је било. Сада имамо искуство, које ће нам добро доћи

наредне године, како би још боље успела приредба“, изјавила је госпођа Степанов.

Предраг Мандић

Госповање делегације Срба из Барање

ДРУШТВО

Припреме за братимљење Ирига и Шиклоша

Током пријатељских разговора, који су вођени у згради општине, посебна пажња је била посвећена процесу припрема за потписивање братимљења, које се предвиђа крајем марта, или почетком априла наредне године.

На позив Општине Ириг, трочлана делегација Срба из Барање, у саставу: јереј Милан Ерић, парох печујски, администратор шиклошке парохије, Сениша Ножица, потпредседник шиклошке Српске самоуправе и руководиоца месне српске православне црквене општине, и аутор овог извештаја, у својству председника Печујско-барањског српског удружења, 16. септембра боравила је у Иригу, који се спрема за братимљење са градом Шиклошом.

Госте из Мађарске, у друштву својих сарадника, примио је Тихомир Стојаковић, председник Општине Ириг. Током пријатељских разговора, који су вођени у згради општине, посебна пажња је била посвећена про-

цесу припрема за потписивање братимљења, које се предвиђа крајем марта, или почетком априла наредне године.

Оливер Огњеновић, начелник Општинске управе је делегацију из Барање информисао да је Министарство спољних послова Републике Србије поздравило и подржало побратимљење два града. Дато је зелено светло од надлежних институција Владе Републике Србије за динамику дефинисања споразума, у којем ће, свакако, место добити култура, верски туризам, виноградарство и винарство.

„Циљ је да кроз овај споразум дефинишемо будуће правце сарадње у поменутих областима, како бисмо регију Барање и регију Срема, одно-

сно два наша града, ставили на међународну мапу, која ће бити препозната и у ширем региону Југоисточне Европе”, подвукао је Оливер Огњеновић.

Током разговора наглашено је да има још додирних тачака, поготово на пољу неговања традиције и културно-историјске баштине. Гости из Мађарске су имали прилике да стекну увид у „Пударске дане”, манифестацију која се сваке године одржава пред бербу грожда. Ова манифестација привлачи велики број туриста, па на тај начин насеље добија основу за успешну реализацију будућих пројеката и развој туризма.

Нажалост, киша је знатно отежала посао организаторима, али се, упркос падавинама, програм одвијао у центру града. Прво вече Ирижане и њихове госте забављала је група „Гарави сокак”, док су се сутрадан за фешту побринули естрадни уметници Вики Миљковић и Халид Муслимовић.

Руководиоци општине Ириг су своје госте одвели и у чувену винарију „Мачков подрум”, где је о виноградарству, овогодишњој берби и очекивањима на пољу продаје вина говорио Сава Јојић, власник винарије. Наравно, уприличена је и дегустација вина.

Још исте вечери, трочлана делегација из Барање имала је прилику да погледа и етно изложбу, за коју се побринуо Актив жена Ирига, предвођен председником Софијом Смиљанић.

На крају посете, трочлана делегација Срба из Мађарске изразила је наду да ће већ почетком новембра уследити узвратна посета руковод-

Акција Срба у Чанаду

Ускоро нови уџбеници за учење српског

Пошто је од стране нове учитељице у Чанаду изражена потреба да се обезбеде нови уџбеници, прилагођени деци у Чанаду која уче српски језик, Српска самоуправа је одлучила да материјално подржи куповину нових књига. Такође, и даље ће обезбеђивати новчану помоћ првацима, који се определе за учење српског.

У Чанаду је 12. септембра одржана седница месне Српске самоуправе (ССЧ), којом је председавао Фрањо Колар. Чланови су модификовали буџет, пошто су још раније одлучили да обезбеде финансијску подршку месној српској православној црквеној општини и Основној школи, у којој се предаје и српски језик. Та образовна установа функционише под окриљем Реформатске цркве.

Везано за школу, председник Колар је истакао задовољство што је решено горуће питање опстанка наставе српског језика у институцији, у којој је он предавао српски све до краја прошле школске године и одласка у пензију.

Пошто је од стране нове учитељице у Чанаду изражена потреба да се обезбеде нови уџбеници, прилагођени деци у Чанаду која уче српски језик, ССЧ је одлучила да материјално подржи куповину нових књига. Такође, и даље ће обезбеђивати новчану помоћ првацима, који се определе за учење српског језика и дариваће их и новим школским приборима.

Током заседања, чланови ССЧ-а су

се договарали о наставку уређења српског гробља, а изгласана је и ставка за куповину фарбе за перголу, у дворишту месног Дома народности, о коме заједнички воде бригу Румунска и Српска народносна самоуправа.

На адресу Самоуправе Срба у Чанаду пристигао је званични позив од Румунске народносне самоуправе, у којем чланови РНС позивају своју браћу на дружење и гастрономско вече. Дружења ће бити и 8. октобра, када ће се у заједничкој организацији поменутих представничких тела у Чанаду одржати међународни шаховски турнир, на којем ће учествовати екипе из Румуније, Србије и Мађарске.

На крају заседања, чланови српске самоуправе су се сложили да последњу овогодишњу седницу одрже крајем године, када ће она бити јавна, повезана са забавом и гастрономском вечери. У том периоду ће, слично ранијим годинама, поделити божичне пакете мештанима, пре свега старијим особама, којима је помоћ потребна.

П. М.

ИНТЕРВЈУ

Перица Дунаи, добитник дешчанског признања „За просвету“

Срећан сам када се на лицу играча види задовољство

У прошлом броју СРН-а известили смо о томе да је Самоуправа Деске, по традицији, наградила најактивније житеље тог села, посебним признањима. Међу добитницима награде „За просвету“ је и Перица Дунаи, из Новог Сентивана. Он већ више година управља радом омладинског и извођачког фолклорног ансамбла КУД-а „Банат“ у Дески, што је био и повод за наш разговор.

На почетку разговора, Перица Дунаи нам је рекао да је био изненађен доделом признања: „Нисам мислио да ће ме нешто слично снаћи на прослави Дана села. Нисам се чак ни посебно обукао. Заиста ме је обрадовала та награда, као и чињеница да су сви чланови моје породице присуствовали уручењу признања. Сестра Зорица са породицом из Помаза је дошла, као и сестра Јудита из Будимпеште. Мислим да је ССД и на овај начин одала признање за труд, који сам током протеклих година уложио у рад ансамбла. Та делатност ми је дала и даје мотивацију.“

Рекао си да си пуно штруда уложио током прошеклих година у свој рад. Може ли се временски сабрајти колико је то дана, недеља, месеци?

– Никада нисам бројао те ствари. Када имам слободног времена, онда

размишљам како да унапредим рад ансамбла, шта ваља учинити, како да радимо, шта могу да понудим својим играчима. Све што радим везано за ансамбл, не представља ми терет. Већи део слободног времена проводим у Дески. Лето је било заиста радно, били смо пребукирани организационим пословима, камповима, наступима. Иако је често заморно, увек се поново зажелим игре, музике и проба.

Енергије и мотивације, дакле, има.

– Да. Посебно ме радује да у последње време и врсни кореографи тврде да су деца много напредовала и да смо на добром путу. Са друге стране, то није моја заслуга већ наша, заједничка. Ми смо једна породица. Мени је можда највећа сатисфакција када видим како моји играчи уживају играјући и певајући. Мени то чини задовољство и искрено се надам да ћу још пуно младих моћи укључити у рад и предати им љубав према српском фолклору. Надам се да ће они наставити тај рад и трудићу се да тако иде даље. И награда ме на то обавезује.

Лето је, али често није лако радити на пољу очувања и неговања српске културе. Српска фолклорна баштина ти је важна – што је очигледно – међу њим, српска култура је широка, њен сваки семенштражи огане борце који ће све учинити за њен опстанак и развој.

– То је тако. Првенствени циљ ми је да што више ојачамо заједницу. Ја ћу учинити све како бисмо имали јак, квалитетан фолклор, не занемарујући неговање наших традиција. Важно

је да младе што раније укључимо у рад и пренесемо им љубав и оданост. Увек им кажем: „Надам се да ћете ви бити много бољи од мене!“ Желим и ја да будем све бољи и бољи. Увек постоје циљеви. И увек је добро постићи успех. Можда је један од највећих био када нам се прикључио један дечак, који се стално играо својим телефоном. Када смо организовали фолклорни табор, а њему је био први, он је потпуно заборавио на апарат, толико га је понела игра и друштво. На крају кампа, када је дошла по њега мати, признала је да скоро није успела добити телефоном. Није разумела шта се десило. Тиме је потврдила да је дете било непрестано заузето у друштву и игри.

Такође, важно ми је да и играчи који нису припадници српске народности, уживају у нашем фолклору, да што више науче о српској култури. И ми смо спремни и вољни да прихватимо вредности других култура, то је и раније тако било. Пуно тога има што нас повезује, што нам даје путоказе. Изазова има на претек. Мој циљ је да своју групу одведем на један квалификациони фестивал, где ће струка изнети своје мишљење о нашим играчима, који показују све зрелији фолклор. Међу плановима је и одлазак на Европску смотре српског фолклора, као и једна дужа турнеја од десет, или четрнаест дана, како би се сами уверили како је наступати сваки дан и вратити се пун доживљаја. Важно ми је да стигнемо на што више места и да се млади опробају на квалификационим фестивалима. Наравно, успут ваља обратити пажњу на оне који ће касније преузети штафетну палицу и наставити рад и оно што смо ми градили.

Шта лично за тебе значи „Банат“? Где се у њеном животи налази народна игра, уопште, српски фолклор?

– За мене су „Банат“ и српски фолклор живот и породица. Без њих, мислим да не бих могао.

КУД „Банат“ ће до године прославити 75. годишњицу своје постојања. Да ли су припреме за изравање јубилеја већ ошпочеле?

– Ради се о јубилеју који заслужује огромну пажњу и организационе припреме за достојну прославу. Важно је да се вратимо у прошлост и поново евоцирамо прохујала времена, везана за осниваче и ондашње догађаје. Да се ти људи нису активирали и жртвовали, питање је где бисмо били данас. Ми, потомци, дужни смо да наставимо мисију коју су започели наши преци, а тога су свесни и млади фолклораши, чланови дечје и омладинске групе. Жељно и с нестрпљивом чекамо прославу 75. рођендана „Баната“ и сигуран сам да ће јубилеј бити достојно обележен.

Како да награда обавезује. Како даље?

– Тако је. Ова награда, коју ми је доделио ССД, јесте потврда мог рада. Даје ми додатну снагу и мотивацију. Срећан сам што је сеоска самоуправа приметила шта радим и вредновала мој труд. Поготово сам почашћен што ми је признање дато као активности, који не живи у Десци, него у Новом Сентивану. Осећам велику подршку села и то ми пуно значи. Даје ми додатну снагу и настојаћу да оправдам поверење. И овим путем желим да се захвалим свима који су сматрали да сам вредан признања „За просвету“. Награда ме обавезује да се својим радом одужим и чиним још више на корист КУД-а „Банат“ и српске културе уопште.

Забележио: Предраг Мандић

Књажевско-српски театар

ТЕАТАР

„Јоакимфестом” негују успомену на Јоакима Вујића

У част великог Јоакима Вујића, родом из Баје у Мађарској, његов Књажевско-српски театар из Крагујевца ће и ове године угостити позоришта из Србије и суседства, у оквиру „Јоакимфеста”, међународног позоришног фестивала.

У најстаријем српском професионалном позоришту (1835), упркос проблемима међународни позоришни фестивал се одржава од 2006, с тим да је до пре две године носио назив „Јоакиминтерфест”. Проблеми нису мимоишли ни овогодишње издање, па ће на 17. „Јоакимфесту”, уместо уобичајених седам представа, бити изведено пет позоришних комада које ће публика моћи да види током друге недеље октобра. Представе је одабрао театролог Мирослав Радоњић, директор Стеријиног позорја који је крагује-

вачки фестивал сврстао међу најважније у региону.

Овогодишњи „Јоакимфест” биће отворен седмог октобра, представом „Живи песак”, рађеној по мотивима стваралаштва песника Ота Толнаја и ликовног уметника Пала Петрика, а у режији Кинге Мезеи. Реч је о копродукцији Народног позоришта из Суботице, Позоришног удружења „Новем” и Регионалног креативног атељеа из Кањиже. Како је то објаснио селектор Радоњић, „Живи песак” је невербално-визуелна сензација која отвара широк спектар асо-

цијативно-метафоричких предела, творећи представу софистициране, интелигентне и експресивне поетике.

Представа „Скупштина” је рађена по мотивима драме „Породична скупштина” Кристине Клементе, у адаптацији и режији Ивана Стјепановића и Ивана Плазбате, а изводи је ансамбл Градског позоришта „Јазавац” из Бањалуке. У питању је духовита комедија која кроз апсурдне и изразито комичне епизоде разоткрива гротескно политичку ситуацију у Босни и Херцеговини.

Представа „Југославија, моја отаџбина”, рађена је по мотивима познатог романа „Југославија, моја дежела” Горана Војновића. Реч је о заједничком пројекту театара из Копра и Приједора, те Фондације „Фридрих Еберт”, а драматизацију и режију потписују Иван Велисављевић, Александар Новаковић и Марко Мисирача. Сценска драматизација прозног предлошка фокусирана је на причу о судбини породице у смутним ратним и поратним временима у којима појединац покушава да размисли сложене идентитетске дилеме.

„Пристанак” је позната представа Атељеа 212, у режији Небојше Брадића који на сцену поставља мелодрамски, црнохуморни, интимни и зналачки написан драмски текст савремене енглеске ауторке Нине Рејн. Реч је о интригантној причи о младим људима, два брачна пара и двоје самаца, преплитању њихових личних и професионалних аспеката живота, те компликованим међусобним односима из којих извиру тешка питања права и правде. Према речима театролога Радоњића, српска праизведба „Пристанка” је без икакве сумње један од релевантних позоришних догађаја прошле сезоне.

Такмичарски део фестивала затвара представа „Мај нејм из Горан Стефановски”, коју у адаптацији и режији Браниславе Илић и Бранислава Мићуновића изводи Драмски театар Скопље. Захтевна адаптација је обухватила седам узорних текстова Горана Стефановског, једног од најзначајнијих југословенских и македонских драмских писаца. Комад се бави судбином савремених апартрида који су се, не својом кривицом, нашли на ветрометини турбулентних историјских догађаја с краја 20. и почетка 21. века. Представа „Мај нејм из Горан Стефановски” оплемена је ефектном сценографијом Александра Денића и емотивном музиком Влатка Стефановског.

Селектор Радоњић је на конференцији за новинаре објаснио да је приликом одабира представа за 17. „Јоакимфест” занемарио лични гледалачки сензибилитет колико је то могуће, све како би публици, уместо одређеног концепта и сопствене позоришне доктрине, понудио увид у актуелна позоришна дешавања, кроз „хармонију различитости” што је и мото овогодишњег „Јоакимфеста”. Иако су жанровски различите, свака од селектованих представа почива на драматуршки суверено постављеним причама које нас се дубоко тичу, нагласио је Радоњић уочи почетка фестивала, чија су ограничења, како је то објаснио директор Књажевско-српског театра Младен Кнежевић, плод многобројних организационих, техничких и финансијских фактора.

Уз скроман пратећи програм, 17. „Јоакимфест” у Крагујевцу биће затворен 12. октобра, када ће у част награђених Никшићко позориште извести представу „Боинг-боинг”.

Д. А.

Позоришна представа на југу Мађарске

„Сеоска бучура” у Шиклошу

Иван Јаношев, председник Српске самоуправе у Шиклошу, пријатно је изненађен и веома задовољан овим догађајем. „Једном речју било је супер! Оваква позоришна представа помаже

нам да се поново осетимо Србима. Говори о нама, о нашим обичајима и духовитим догодовштинама. Код нас се, такође, слави на сличан начин. Читајући титл, могли су да је прате и они који не говоре српски, а везани су за

српску културу. Представа је освојила публику, а дружење и добро расположење су се наставили на заједничкој вечери, уз много песме и игре.”

Вера Вуковић Рот, председница Српске самоуправе у Мађарбоји, уживала је у представи, која је, како каже, била на врло високом нивоу. Задовољна је што су и поред лошег времена, а и неколико паралелних манифестација, знатичељни гледаоци напунили са-

лу Дома културе у Шиклошу. Поред Шиклошана, представи су присуствовали Срби и Мађари из Мађарбоје, Харкања, Беремента, Мајше и из Хрватске.

Растанак је био срдчан уз много планова за будућу сарадњу.

Ову манифестацију су организовале и материјално подржале Српске самоуправе из Мађарбоје и Шиклоша.

К. П.

Дирљива прича о малом војнику Великог рата

Пошто су му непријатељски војници побили скоро целу породицу у Првом светском рату, дечак Момчило Гаврић прикључио се Шестом артиљеријском пуку Дринске дивизије, која се, потом, показала као његова судбина. Са њом је прошао кроз цео рат и преживео га. Са својим пуком пешке је прешао Албанију и стигао до Крфа. Био је најмлађи каплар на свету. Учествовао је у пробоју Солунског фронта где је рањен.

Зоран Милекић, историчар из Чачка и писац романа „Аустријанка“, познат је српској публици у Мађарској, која је имала прилику да присуствује књижевним вечерима посвећеним Диани Будисављевић, хероини која је из логора у Јасеновцу спасла више хиљада српске деце. У емотивним сусретима са Србима у Сегедину и Будимпешти, које је организовао Српски културни и медијски центар „Српски венац“, читаоци су имали прилику да сазнају нешто више и о Зорановим осталим књижевним остварењима, а нарочито о књигама за децу, са којом се свакодневно сусреће као

наставник историје у чачанским школама.

Његова књига „Мали војник Великог рата“ објављена је 2018. године у издању чачанске издавачке куће „Пчелица“. Била је то важна година када је обележавана стогодишњица Великог рата. На наше питање како је настала идеја да напише управо ову књигу, Милекић каже:

– Испрва нисам био сигуран на који начин најбоље да одговорим захтеву издавачке куће „Пчелица“, која ми се обратила за мишљење којим делом за децу би било најприкладније обележити стогодишњицу завршетка Великог рата. Ниједна идеја ми се није чинила довољно добром, док се једне вечери моја супруга није вратила са ђацима, које је водила на екскурзију. На Текеришу, месту одлучујућег сукоба у Церској бици, ђаци и наставници су чули најлепшу приповест о дечаку Момчилу Гаврићу. То ме је подсетило на оно што сам, ипак површно, знао из студентских дана, па се родила идеја коју сам послао издавачу, и он се са њом одмах сложио.

Прича о дечаку рајнику Великог рата, Момчилу Гаврићу, који је понео чин каплара и шако постојао најмлађи каплар српске војске, дубоко је дирнула децу која су је сада на екскурзији чула. Верујемо да све вођени тим осећањем одлучили да напишете књигу намењену управо деци. Да

ли је било сличних покушаја раније?

– До сада је код нас објављено четири књиге о Гаврићу, две се базирају на разговорима са њим и његовим сећањима, али оне нису писане првенствено за децу, већ за ширу читалачку публику. Ја сам покушавао да дођем до неких дечјих романа на ову тему, али нисам успео. Роман „Мали војник Великог рата“ први је роман за децу са тематиком Првог светског рата, а желео бих, свакако, да не буде једини. Иако нисам писао научну монографију о Момчилу Гаврићу, већ романсирани биографију за децу, његова судбина ме је толико фасцинирала да сам додатно истраживао његов живот. Моја намера је била да испричам истиниту, или што истинитију причу о њему, али то је за мене, као писца, остављало и солидан простор за имгинацију, која је морала имати исту „духовну везу“ са целим током приче, не само са оним што се дешавало Момчилу Гаврићу, већ и целој нашој војсци.

Гођово невероватно звучи, постоје данашњој деци, прича о храбром дечаку који је био војник у Великог рата и учествовао у пробоју Солунског фронта; био рањен на Кајмакчалану; преживео сурову зиму и ишао и стигао до Крфа. Како даље шече његов љућ?

– Пошто су му непријатељски војници побили скоро целу породицу, дечак Момчило Гаврић прикључио се Шестом артиљеријском пуку Дринске дивизије, која се, потом, показала као његова судбина. Са њом је прошао кроз цео рат и преживео га. Са својим

пуком пешке је прешао Албанију и стигао до Крфа. Био је најмлађи каплар на свету. Учествовао је у пробоју Солунског фронта где је рањен, а Војвода Живојин Мишић га је унапредио, па је као дванаестогодишњак имао чин поднаредника. Чекајући пробој фронта и повратак у Србију, описмено се, а после рата је отишао у Енглеску, где је завршио гимназију.

Истраживали сте његов боравак у Енглеској. Колико је могуће било доћи до података о том делу Момчиловог живота?

– Посебно су ми били интересантни Момчилов живот и школовање у Енглеској, у градићу Фавершам, у грофовији Кент. Као и већина српске деце био је смештен у сиротишту-интернату, који је припадао Методистичкој цркви. Упутио сам мејл и њима и школи у Фавершаму, и од њих добио неколико вредних фотографија из тог периода, као и основне податке о функционисању интерната. У свом „Дневнику“ Момчилов надређени, а на неки начин и поочим, пуковник Стеван Туцовић, наводи, под 9. мартом 1917. године, да је тог дана испратио Момчила пут Енглеске. Такође, помогла ми је књига „Избеглиштво у учионици“ о школовању наших ђака и студената у Великој Британији за време Великог рата, као и списак од стотину деце која су пред крај рата отишла у Енглеску, а међу њима и Момчило Гаврић. По завршетку гимназије он се 1921. вратио у Београд, где је живео све до смрти, 1993. године, а његова ратна судбина заслужује да га се данашње генерације сећају.

Разговор водила:
Добрила Боројевић

ДЕСЕТОГОДИШЊИ ПОДНАРЕДНИК

Момчило Гаврић (Трбушница, 1. мај 1906 - Београд, 28. април 1993) био је поднаредник Шестог артиљеријског пука Дринске дивизије и најмлађи подофицир на свету у току Првог светског рата. Био је учесник Солунског фронта, где је и рањен. После Церске битке, 1914. године, са осам година је стекао чин каплара, а војвода Живојин Мишић га је на Кајмакчалану, 1916. године, у десетој години унапредио у чин поднаредника.

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (43)

ФЕЛТОН

Проглас Главног одбора из Карловаца

„Примите, браћо, позив овај, као правиј Србског рода синови, и притеците оружјем, новцем, како и у колико који можете!”

Василија Вилинског је подилазила језа. И у њему забубри национални понос.

„Зар хоћемо, зар можемо, зар смо дакле од овог, тако да рекнемо, ненарода наше славно, целом свету познато, дично задобивено име, – једину још на небу славе заоставшу звезду, као јединиј остатак и понос бившег бића славног народа Србског – погазити и утаманили допустити? Не браћо, нигда!”, забруји Боснићев глас.

– Нигда, браћо! – продера се један старији каплар.

– Никад више, бога му пољубим! – понови усплахилено темпераментни поручник Пера Јовановић.

– Тако је! – проломи се снажан глас оберлајтнанта Петра Биге.

– Silentium, господе! Да чујемо, шта ту јоште пише! – смиривао је официре капетан Ђорђе Вучковић, па се окрене према Боснићу: – Наставите, господине наредниче!

– Разумем, господине капетане! – одговори војнички Тодор Боснић, па настави да чита: „Првог маја текуће

године изrekli смо пред народом и пред самим Богом: шта нам као народу од бивше браће, Мађара, садашњи противника наши, презреном, шта нам дакле као правим потомцима Душана, Милоша, Лазара и остали славни предкова наши, за спасти се, чинити ваља? И које да би одржали или погинули, и самим частним крстом заверили смо се. Шта нам дакле друго предстоји, него исто оно оживотворити и делом потврдити, што смо 1. маја текуће године у Карловци као целог народа жељу и тежњу – за повратити неправедно отета нам права – сви јединодушно и јединогласно изrekli, а то је: да желимо и хоћемо народу нашем од 100 и више љета изгубљениј живот опет повратити, и као таковом у повестници, подобно другим народима, достојно место задобити; и тим показати нашој назови-браћа Мађарима; да ми нисмо више само маса мртва, као тело без душе, нити смо фајта неког народа, (као што они веле), но да смо ми народ правиј, имајући и душу и тело, имајући своју веру, своју народност,

своју постојбину, своје славно име – једном речи своје биће, свој живот; – да покажемо на последку и целога свету, да смо и ми – схвативши дух садашњег времена, дух слободе – кадри позиву овом одговорити! Браћо! Да ово учинимо, и у случају нужде против непријатеља (који је већ скоро на прагу) бранити и одржати се можемо, треба нам све и сва употребити, и колико нам је могуће, било у новцу ил' оружју, пожертвовати! Жертве дакле, браћо, приносимо на олтар милог нам отечества и народности наше – за спасеније живота народа нашег! Примите, браћо, позив овај, као правиј Србског рода синови, и притеците оружјем, новцем, како и у колико који можете!”

– Живили! Живели!

– Ја велим да се ми што пре вратимо у наш Срем! Заштитимо своју чељад! Ко ће нам одбранили жену и децу? Зар господин оберстлајтнант Халавања који је ост'о код куће? – урлао је љутито Боснић.

– Но, тај ти сигурно неће, сунце му богово! – повика један промукли глас из масе.

– Ајмо браћо! Нећемо више чекати! – повика из

петних жила Тодор Боснић. – Ко је за повратак, нек се сад о'ма' крене! За многа браћа Србљи! Живо патријар' Јосиф Рајачић! Живо војвода Стеван Шупљикац! Живо вожд Ђорђе Стратимировић! Живица Српска Војводина!

Драгомир Дујмов

Патријарх Јосиф Рајачић

ВРЕМЕПЛОВ

29. септембра 1854 – У Ваљеву је умро прота Матеја Ненадовић, војвода и један од вођа Првог српског устанка. Био је први дипломата обновљене Србије и творац и први председник Правитељствујућег совјета. Његови „Мемоари” драгоцене су сведочанство о људима и догађајима из тог времена. У ослобођеној Србији био је оборкнез Ваљевске нахије и заседао је у Народној канцеларији у Београду. Али како му са кнезом није увек ишло лако, у неколико наврата је падао у немилост, па је онда опет позиван. Оптужен је 1817. за заверу против кнеза Милоша и смењен са кнежевске дужности, али је на њу враћен већ идуће године. У периоду 1821-24. живео је повучено у Бранковини, уз ограничење да се не меша у политику. Затим је у но-

вембру 1827. почео да ради на администрацији Посавске кнежине, па се поново повукао децембра 1831. године.

Један од задњих послова био је у Ваљевском суду, на који је сам дао оставку, после чега се повукао, добивши пензију, уз ослобађање од плаћања данка и кулука.

29. септембра 1918 – Бугарска је након пораза на Солунском фронту у Првом светском рату потписала примирје са савезницима („Солунско примирје”).

29. септембра 1940 – Румунија је у Другом светском рату иступила из Балканског пакта који је 9. фебруара 1934. у Атини закључила с Југославијом, Турском и Грчком.

29. септембра 2000 – Позиву лидера Демократске опозиције Србије на грађанску непослушност и генерални штрајк због покушаја режима да фалсификује изборне резултате од 24. септембра, први су се одазвали средњошколци у Горњем Милановцу и рудари колубарског рудника Тамнава. У наредним данима талас штрајкова захватио је целу Србију, почела је блокада магистралних путева.

30. септембра 1876 – Рођен је српски писац, позоришни критичар и дипломата Милан Ракић. Песник модерног сензибилитета следио је у савршенству форме француске парнасцеве и симболисте. Био је члан Српске краљевске академије и председник српског ПЕН клуба („Јефимија”, „Долап”, „Симонида”,

„Напуштена црква”, „Орхидеја”, „Љубавна песма”, „На Газиместану”). Његове малобројне песме одликују се највишим уметничким особинама. Он је песничку вештину учио на француским узорима, али их није подражавао, већ је остао националан и индивидуалан.

30. септембра 1912 – Србија и Бугарска су објавиле мобилизацију за рат против Турске. Први балкански рат, од октобра 1912. до маја 1913, у којем су се против Турске бориле и Грчка и Црна Гора, завршен је ослобађањем балканских народа од турске власти.

30. септембра 1992 – Под покровитељством и у присуству копредседника Међународне конференције о Југославији, председници СРЈ и Хрватске Добрица Ђосић и Фрањо Туђман потписали су заједничку Декларацију којом су се обавезали на престанак непријатељстава и решавање спорних питања преговорима.

1. октобра 1892 – Рођена је српска књижевница и класични филолог Аница Савић Ребац, професор Универзитета у Београду („Проблеми античке естетике”, „Античка демократија и социјални проблеми”).

1. октобра 1924 – Радио Београд је почео да емитује програм. У експерименталним емисијама, инжењери Михајло Симић и Добривоје Петровић су са предајника у Раковици емитовали и концерте уз учешће певача Београдске опере.

У знак сећања на прво емитовање, 1. октобар је установљен као дан РТВ Србије.

2. октобра 1810 – Српски устаници су у Првом српском устанку под вођством Карађорђа потукли код Лознице турску војску послату из Босне да угуши устанак.

3. октобра 1929 – Проглашена Краљевина Југославија. 3. октобра 1944. је распуштен концентрациони логор на Баници у Београду, који су немачке окупационе власти основале у јуну 1941.

3. октобра 1999 – Командант усташког логора у Јасеновцу у Другом светском рату Динко Шакић, осуђен је у Загребу на 20 година затвора. У том, највећем концентрационом логору у Југославији, убијено је неколико стотина хиљада људи, углавном Срба, Јевреја и Рома, као и хрватских антифашиста.

5. октобра 1915 – Снажном артиљеријском ватром дуж целог фронта на Дунаву, Сави и Дрини, у Првом светском рату почела је офанзива Централних сила на Србију.

5. октобра 2000 – Под притиском демонстраната, Слободан Милошевић, десетогодишњи неприкосновени лидер Србије, следећег дана је признао изборни пораз од кандидата Демократске опозиције Србије, Војислава Коштунице.

Милан Ракић

НЕВЕН

Свечаност у Батањи

Програм поводом осам деценија Дома културе

Малишани батањске Двојезичне српске основне школе и забавишта, наступили су у свечаном програму организованом у Дому културе у Батањи, поводом 80. рођендана те институције. Претходно су Срби из Батање узели учешће на седмом по реду Дану Жупаније Бекеш.

Прва септембарска субота дочекала је све заинтересоване бројним програмима, на главном тргу у Бекешчаби. Већ наредног викенда. Због епидемијске ситуације у последње две године Дан жупаније је организован са ограниченим садржајем. „Успех ове манифестације на претходним годинама показао је да

постоји потреба за оваквим програмом, који се фокусира на традицију, културу, народности и вредности саме жупаније”, истакао је Михаљ Залаи, председник Генералне скупштине жупаније у свом обраћању.

Ово је био догађај великих размера. На једном месту, посетиоци су могли да се диве вредностима које се

налазе у жупанији Бекеш, међу којима се свакако налазе и Срби из Батање. Они су и ове године имали шта да прикажу. Од ручних радова, преко ношњи, па све до српских специјалитета. На штанду, који су уредили у духу своје традиције и културе, нашли су се најлеши српски везови, оригиналне, старе, батањске ношње и ношње из разних делова Србије, фотографије из живота батањских Срба, иконе и многе друге интересантне ствари, које су привукле велику пажњу посетилаца. Велико интересовање је владало и за чесницу, коју су тог дана припремили и понудили присутнима.

Већ наредног викенда, малишани Батањске двојезичне српске основне школе и забавишта су наступили на свечаном програму, у Дому културе у Батањи, поводом 80. рођендана институције. Они су публици представили кореографију из централне Србије. Под слоганом „Осамдесет годи-

на за заједницу”, обележен је јубилеј ове установе.

Дом културе је већ осамдесет година центар јавног образовања, изградње заједнице и културе у насељу. Међу бројним званицима свакако се нашао и српска заједница у Батањи, која деценијама достојанствено представља своју културу и традицију у Батањи. Били су учесници на бројним културним дешавањима, које је организовао Дом културе, али су и сами под окриљем зидова ове институције организовали балове, концерте, позоришне представе, кампове и сл.

Малишани српске основне школе, ученици 4. и 5. разреда, су се већ у току следећег дана нашли у Дески, где су наступили на „Ајваријади”, на којој су се бројне екипе такмичиле у прављењу чувеног српског специјалитета, док су се за песму и игру побринули ансамбли културно-уметничких друштава из Мађарске и Србије.

Станислава Ђенеш Екбауер

Ђачки њушоиис

Чари матурске екскурзије

За годину, десет, педесет, или коју више, са истим емоцијама враћаћемо сећање на путовање ове, 2022. године. Време неће избрисати авантуре и успомене, већ ће им додати ноту носталгије и чар, коју поседује само матурска екскурзија.

Тек што је зора прешла у јутро, напустили смо још сањиву Будимпешту, и кренули у правцу Чешке. Уз Дунав, узводно, попречила нам се незаобилазна Братислава, једини главни град на свету који се налази на граници три државе. Различити архитектонски стилови савршено су спојени један до другог, баш као ми у аутобусу. Дах нам је одузео импозантан дворцац, Братиславски замак, смештен на брду изнад Дунава, баш као круна словачке престонице. Са Главног трга у Старом граду, осим укуса топлог капућина, понели смо „селфи” са бронзаном статуом Наполеоновог војника.

Пут нас је даље водио ка „срцу Европе”, граду који је једнако удаљен од свих њених граница, ка Прагу, главном и највећем граду Чешке. Признајем да је утисак који оставља много јачи него што смо очекивали. На кра-

ју дана смо се осећали као у романтичном филму: доручак у Мађарској, ручак у Словачкој, а вечера у Чешкој.

Лепо време и још лепше расположење пратило нас је наредних дана. Препун изазова, на обалама реке Влтаве и низу од девет брда, смештен је град који одузима дах. Краси га мноштво религијских грађевина, замкова, палата, музеја, паркова, фонтана, мостова и интересантних улица. Вековима се развијао и ширио брижно чувајући прошлост, успомене и стилове. Са брда Храдчани, још од деветог века, улива страхопоштовање Прашки дворцац. Званично је највећи древни дворцац на свету и резиденција је чешког председника. Посебна атракција је смена председничке гарде на сваки сат у току дана.

Најдоминантнија је Катедрала Светог Вида, чији се торањ види из свих делова града. Некада Камени,

данас Карлов мост, дуго једини мост преко Влтаве, повезује Прашки замак и стари град. Прошетали смо се и почастили на једном од главних градских тргова. Венцеславов трг је пословни и културни центар Прага, на чијем се почетку налази Народни музеј познат по изузетним поставкама и опремљености. Баш на овом тргу су се одиграли бројни историјски догађаји, а 1989. године, трг је био центар „плишане револуције”.

Чекао нас је потом град барокног стила, Чешке Будејовице. Незаобилазни је био и Чешки Крумлов, један од најчуванијих старих градова у Чешкој. Памтићемо и Карлове Вари, једну од најпознатијих бања у целом свету. Изузетно очувана архитектура

уоквирена је прелепом природом на околним брдима. А ми смо своје матурско путовање уоквирили посетом пивари «Будвар». Имали смо прилику да испратимо процес производње једног од најпознатијих пива на свету „Budvar Budweiser”.

И када смо се већ дотакли опуштања и забаве, ред је да споменем и тренутке које смо мање више сами организовали, онако како доликује, тинејџерски. Не бих вам откривала детаље, али „наших пет минута” трајало је до јутарњих сати. Поприлично добар провод, али то смо ми - генерација 2019-2023. Другачије не унемо!

Наталија Томић, 12/б

Српска гимназија

„Никола Тесла” у Будимпешти

Дан села у Ловри

СВЕЧАНОСТИ

Лепеза програма за све узрасте

Традиционална прослава Дана села у Ловри одржана је 24. септембра. Овогодишњи, необично хладан септембар, ипак се осмехнуо Ловранима, па је њихов празнични дан био пријатан, без кише и испуњен бројним програмима.

Окупљање у центру села је почело у раним послеподневним часовима, на програмима за најмлађе. Деца су могла да учествују у креативним програмима и спортским вежбама и свако је могао да испроба своје вештине.

У сали Дома културе, брачни пар Ловрана, Славна Богдан Нађ и Андраш Нађ, изложили су своју приватну колекцију играчака из разних периода, из целог света. На улици су била изложена ватрогасна кола и апарати за гашење пожара Ватрогасног

друштва из Српског Ковина и Кишсегета, а Ветеранско друштво власника старих возила из Српског Ковина, изложило је старе типове возила и мотора са приколицом, којима су деца могла да се провозају. Велика атракција за најмлађе били су и полицијски аутомобили са сиренама. Деца су возићем могла да обиђу Ловру, а организовано је и популарно цртање и бојење дечјих лица.

У поподневним часовима је почео културно-музички програм. Ђаци ловранске испоставе Српске основне

школе „Никола Тесла“ из Будимпеште, приказали су своје умеће у игрању српских народних игара. Припремила их је наставница плеса Тимеа Нађ, која води бугарски КУД „Мартевица“.

Затим је школски хор извео неколико дечјих песмица и на крају песму „Србија“, а за њихово надахнуто извођење побринуле су се учитељице Јулијана Мијатовић Которчевић и Милена Милановић.

После малих извођача, наступили су одрасли, искусни чланови КУД-а „Табан“ из Будимпеште. Приказали су игре и песме из Србије, уз пратњу оркестра „Зора“, на челу са Крунолавом Кићом Агатићем. Наставили су чланови популарног Мађарског хармоникашког културног друштва из Српског Ковина, на челу са Габором Чер-

ном, пола сата забављајући многобројну публику, њима знамим нумерама. Вечерњи програм је почео солистичким наступом Лене Ембер, ученице Српске школе „Никола Тесла“ у Будимпешти, уз пратњу Растка Гергева на хармоници и Тибора Ембера на тарабуци.

Сеоски бал и весеље настављени су уз музицирање оркестра „Село“ из Ловре, са вокалним интерпретаторима Леном Ембер и Николом Скорићем. Славље и добро расположење трајали су до касних вечерњих сати.

Председница Српске Самоуправе у Ловри, Јелена Вукајловић, каже да је веома задовољна и програмима и посетом. Ловранима су се придружили и гости из околних села, као и из Будимпеште. Лепо и освежавајуће је било видети да је било присутно много деце. Вредни су били и кувари, који су укуским пљескавицама и пасуљ-чорбом крепили госте.

Финансијери Дана села били су: Самоуправа села Ловре, на челу са Ђуром Богданом, Српска самоуправа из Ловре, а у организацији је много помогла новооснована Ловранска фондација, на челу са Растком Гергевом.

Катарина Павловић Бачи

Ове седмице издвајамо следеће мултимедијалне садржаје:

Сусрет српских
школа у Батањи

Победнички ЕУ
пројекат из Деске

Језички и спорти
камп у матици

Патријарх угостио
Виктора Орбана

Разговор са владиком
Лукијаном

Аутор рубрике: Владимир Марковић

*Напомена: графички QR код можете скенирати било којом апликацијом са QR читачем (QR reader) или употребом сервиса Гугл сочиво (Google Lens)

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфрт) ✦ За издавача: Зорица Јурковић Ембер ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✦ Фоторејортер: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ✦ За штампарију Szedéstűkőr Vt.: Ференц Ибош ✦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

ДУХОВНОСТ

Световно и црквено празновање у Батањи

Дан српске културе и духовности

Јесен је донела нова празновања у Батањи. У организацији Српске основне школе, Српске православне црквене општине и Српске месне самоуправе, 17. септембра је приређен Дан српске културе, а такође и храмовна слава поводом празника Рођење Пресвете Богородице.

У преподневним часовима одржана је света архијерејска литургија, коју је служио Војислав Галић, архијерејски заменик, уз саслужење протојереја-ставрофора Илије Галића и протонамесника Светомира Миличића.

У оквиру целодневног програма, у поподневним часовима, у холу српске васпитно-образовне институције, отворена је изложба Норе Гуљаш Бока. Она је иначе наставница ликовне

културе у Батањској двојезичној српској основној школи. Стручну школу је завршила у Бекешчаби, где је стекла звање графичара. Њен стил и умеће пет година је формирао ментор, уметник графичар Ласло Лонович. Након тога примљена је на Сегедински универзитет, на смер цртање, који је успешно завршила. Под руководством сликара Шандора Арањија научила је умеће сликарства. Животни пут ју је довео у Батању, где свој

пут наставља као педагог. Њени радови су до сада два пута били излагани. Ради различитим техникама, али највише воли да ради акварел. За своје слике бира мотиве архитектуре, попут прелепих локалних грађевина. Често прави графике и експресивна дела цртајући танким фломастером.

Својим присуством изложбу су увеличали и представници Амбасаде Републике Србије, конзул Светлана Станковић и аташе Мирослав Јевтић, Норберт Ердеш, посланик у Парламенту Мађарске, Андраш Мучи, председник Одбора за односе са јавношћу жупанијске скупштине, Чаба Бораш, градоначелник Батање, затим гости из Беочина, чланови Општинског већа, Саша Миловановић и Горан Пекез, као и директор Основне школе „Јован Грчић Миленко“, Драган Митић и помоћница директора Радмила Јовановић, као и друге бројне званице.

Празновање се наставило у цркве-

ној порти, где је после вечерње литургије резан славски колач и благосиљано кољиво. Овогодишњи кумови цркве, Станислава, Јанка и Никола Ђенеш-Екбауер, предали су кумство породици Фосто-Тимотић. Срби из Батање су ову прилику искористили да поздраве све присутне, који су се тог поподнева окупали. Посебан утисак на госте оставили су наступи најмлађих учесника, малишана и ученика српске школе и забавишта у Батањи, који у свом школовању негују српску традицију, фолклорне вредности и наслеђе. Велики аплауз припао је и члановима КУД-а „Опанке“ из Помаза, који су тог поподнева пред публиком извели корографију „Ибарски Колашин“.

Након малог предаха, концертном КУД-а „Опанке“ из Помаза настављен је вечерњи програм у Дому културе у Батањи. Дружење је настављено на играци, где је госте забављао оркестар „Коло“ из Тукуље.

С. Ђ.

Храмовна слава у Бати

Празновање у част Пресвете Богородице

У среду, 21. септембра, на празник Рођења Пресвете Богородице, Срби у Бати, градићу на Дунаву недалеко од Будимпеште, прославили су своју храмовну славу, у присуству великог броја верника из тог и околних места.

Слави су претходиле велике припреме. Месни парох, протојереј Павле Каплан, организовао је мобу или добровољни друштвени рад. Уређена је црквена порта, покошена је трава и окресане су гране на столетним липама. Ову акцију је помогла месна батска Самоуправа, на челу са градоначелником Михаљем Везером, који много помаже батској српској заједници. Према речима оца Павла Каплана, група верника је уз велики труд обавила завршне радове у порти и уредила цркву, да би у славском руху дочекали госте.

Свету литургију, која је почела у 10 часова, пред великим бројем верника и њихових пријатеља Мађара, служили су протојереј ставрофор Војислав

Галић, архијерејски заменик, отац Лазар Пајтић је молитвено присуствовао, а саслуживали су: протојереји Зоран Остојић и Радован Савић и протонамесник Зоран Живић. За певницом су били Милан и Дејан Дујмов, а пратили су их окупљени верници.

Затим је народ у литији ишао до новог крста од храстовине, који је прошле године обновљен и благосиљан. На повратку, литија је три пута опходила цркву и пре уласка обављен је помен за све ктиторе, свештенике, протојереје владике, који су уснули. Уз појење „Вечне памјети“, вином је освештан праг цркве. После литургије, у парохијском дому приређен је пријем. Служеће свештенство је имало заједнички ручак у пријатном расположењу и разговору, који

је финансирало Удружење Срба у Бати на челу са Миланом Радованом. Славски гост је био и јеромонах бенедиктинског реда Андраш Адалберт, из манастира Тихањ, дугогодишњи пријатељ наше цркве и владике Лукијана.

Празнично вечерње служио је отац Павле Каплан, када су по устаљеном обичају, освештени колач и кољиво.

Овогодишњи кум је био велики пријатељ Срба, Грк из Белојаниса, Христос Константиноидис са својом породицом и супругом српског порекла. Они су приредили свечано послужење за осамдесетак верника, ко-

ји су присуствовали вечерњем. Кумство за следећу годину је предато Ђури Чупићу, његовој супрузи Олги и сину Николи.

Присутнима се обратио и честитао славу отац Павле Каплан, који је у својој беседи говорио о обичају резања колача и преливања колача и кољива вином.

Потом се у порти повело коло у пратњи хармонике Ласла Халаса, где је још неко време трајало народно весеље. Увече је у месном Дому културе одржана игранка уз музику оркестра „Коло“ из Тукуље.

К. П.

